

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX KADENCJA**

Warszawa, dnia 24 maja 2016 r.

Druk nr 188

**KOMISJA PRAW CZŁOWIEKA,
PRAWORZĄDNOŚCI I PETYCJI**

**Pan
Stanisław KARCZEWSKI
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 90d ust. 1 pkt 1 Regulaminu Senatu Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji wnosi o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

Do reprezentowania Komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniony jest senator Robert Mamątow.

W załączeniu przekazuję projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

Przewodniczący Komisji
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
(-) Michał Seweryński

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych

Art. 1. W ustawie z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. poz. 800, z 2011 r. poz. 398 oraz z 2012 r. poz. 637) w art. 2 w pkt 1 w lit. c średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. d w brzmieniu:

„d) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia praktycznego;”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2017 r.

UZASADNIENIE

Celem projektu jest przyznanie nauczycielom zatrudnionym w publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia praktycznego uprawnienia do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Niniejsza inicjatywa legislacyjna została podjęta na skutek petycji P-IX-12/16 wniesionej przez członków Rady Pedagogicznej Centrum Kształcenia Praktycznego w Warszawie, w której postuluje się włączenie nauczycieli praktycznej nauki zawodu zatrudnionych w centrach kształcenia praktycznego do katalogu osób uprawnionych do otrzymywania świadczenia kompensacyjnego na podstawie ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. Nr 97, poz. 800 z 2011 r. Nr 75, poz. 398 oraz z 2012 r., poz. 637), zwanej dalej „ustawą kompensacyjną”.

Nauczycielskie świadczenia kompensacyjne są rodzajem świadczeń pieniężnych finansowanych z budżetu państwa, adresowanym do wybranej grupy zawodowej, tj. nauczycieli. W zamyśle ustawodawcy nauczycielskie świadczenia kompensacyjne są rozwiązaniem przejściowym (ostatnia grupa nauczycieli nabędzie prawo do świadczenia kompensacyjnego w 2032 r.) łagodzącym skutki zmian w systemie edukacji i są kierowane do osób, które mniej skorzystają z innych rozwiązań proponowanych dla nauczycieli – w szczególności podwyżek, czy też rozwiązań przewidzianych w ramach programu „Solidarność pokoleń – 50 +”. Instytucja nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych „uzupełnia” system emerytur pomostowych, który wszedł w życie 1 stycznia 2009 r., i ma na celu zrekompensowanie nauczycielom faktu nieobjęcia ich, co do zasady, prawem do emerytury pomostowej.

W świetle ustawy kompensacyjnej prawo do świadczenia przysługuje nauczycielom zatrudnionym w: publicznych i niepublicznych przedszkolach, szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych oraz publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego, a także placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) tj. młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodkach wychowawczych dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także w ośrodkach umożliwiających dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim oraz dzieciom i młodzieży

upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami realizację odpowiednio rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, a ponadto w placówkach zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.

Nabycie prawa do świadczenia kompensacyjnego uzależnione jest od spełnienia przez nauczyciela wszystkich warunków określonych w ustawie, które odnoszą się do: wieku nauczyciela (zróżnicowanie wieku ze względu na płeć i rok, w którym nauczyciel spełni warunki nabycia prawa – art. 4 ust. 1 pkt 1 i ust. 3), posiadania odpowiedniego okresu składkowego i nieskładkowego (30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach wymienionych w poprzednim akapicie uzasadnienia, w wymiarze co najmniej $\frac{1}{2}$ obowiązkowego wymiaru zajęć – art. 4 ust. 1 pkt 2) oraz stosunku pracy (warunkiem skorzystania ze świadczenia kompensacyjnego będzie rozwiązanie tego stosunku lub jego wygaśnięcie w warunkach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 ustawy – Karta Nauczyciela – art. 4 ust. 1 pkt 3 i ust. 2).

Zgodnie z obowiązującą ustawą kompensacyjną prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie przysługuje nauczycielom zatrudnionym w placówkach kształcenia praktycznego, przysługuje natomiast nauczycielom zatrudnionym w niektórych innych placówkach oświatowych, w tym w szczególności w placówkach kształcenia ustawicznego.

W myśl rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. poz. 186 i poz. 1152)¹⁾, placówki kształcenia praktycznego, podobnie jak placówki kształcenia ustawicznego organizują i prowadzą kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych takich jak: kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, kursy kompetencji ogólnych oraz inne kursy, które umożliwiają uzyskiwanie oraz uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych. Zarówno w placówkach kształcenia ustawicznego jak i placówkach kształcenia praktycznego może odbywać się praktyczna nauka zawodu zorganizowana w formie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych, o czym stanowią przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie

¹⁾ Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie art. 68a ust. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

praktycznej nauki zawodu (Dz. U. Nr 244, poz. 1626)²⁾. Nauczyciele zatrudnieni w placówkach kształcenia praktycznego podlegają ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (art. 1 ust. 1 pkt 1 tej ustawy) na takich samych zasadach jak nauczyciele w placówkach kształcenia ustawicznego.

W świetle powyższych rozważań, w ocenie projektodawcy, pominięcie w katalogu osób uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nauczycieli zatrudnionych w placówkach kształcenia praktycznego może być uznane za dyskryminację tej grupy nauczycieli względem nauczycieli wykonujących analogiczną pracę, a zatrudnionych w innych placówkach oświatowych, w szczególności w placówkach kształcenia ustawicznego, którzy objęci zostali zakresem podmiotowym ustawy kompensacyjnej.

Należy przy tym mieć na względzie art. 32 ust. 1 Konstytucji, który stanowi iż wszyscy są wobec prawa równi i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne, przy czym w myśl ust. 2 tego artykułu nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny. W doktrynie prawa konstytucyjnego podkreśla się, że zasada równości oznacza, że jednakowe prawa i obowiązki dotyczyć będą wszystkich osób należących do tej samej kategorii, przy czym ich wyróżnienie nie będzie arbitralne, lecz oparte na usprawiedliwionych kryteriach możliwych do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawnym.

Istotę tej zasady podobnie ujmuje Trybunał Konstytucyjny,³⁾ zgodnie z jego orzecznictwem, z zasady tej wynika:

- 1) nakaz jednakowego traktowania równych i podobnego traktowania podobnych;
- 2) dopuszczalność uzasadnionych zróżnicowań;
- 3) konieczność wiązania równości z zasadą sprawiedliwości.

W myśl poglądów Trybunału Konstytucyjnego, z zasady równości wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów w obrębie określonej klasy (kategorii), co oznacza, że wszystkie podmioty charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być potraktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Nierówne traktowanie podmiotów podobnych nie musi oznaczać dyskryminacji lub uprzywilejowania, a w konsekwencji

²⁾ Rozporządzenie zostało wydane na podstawie art. 70 ust. 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

³⁾ J. Oniszczyk: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, s. 269 i 270.

niezgodności z art. 32 Konstytucji, istotne jest bowiem kryterium, na podstawie którego dokonano zróżnicowania. Wszelkie odstępstwo od nakazu równego traktowania podmiotów podobnych musi zawsze znajdować podstawę w odpowiednio przekonujących argumentach. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego argumenty te:

- 1) muszą mieć charakter relewantny, a więc pozostawać w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma oraz służyć realizacji tego celu i treści; innymi słowy, wprowadzone zróżnicowania muszą mieć charakter racjonalnie uzasadniony, nie wolno ich dokonywać według dowolnie ustalonego kryterium;
- 2) muszą mieć charakter proporcjonalny, a więc waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie sytuacji adresatów normy, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku nierównego potraktowania podmiotów podobnych;
- 3) muszą pozostawać w jakimś związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych.

Reasumując, należy stwierdzić, że unormowanie przewidujące zróżnicowanie praw lub obowiązków określonych podmiotów podobnych, które nie spełnia wyżej określonych standardów, może być uznane za niezgodne z konstytucyjną zasadą równości.

Mając powyższe na względzie, projektodawca uznał, iż uzasadnione są wątpliwości co do tego, czy wyłączenie z grupy osób uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nauczycieli zatrudnionych w placówkach kształcenia praktycznego jest zgodne z art. 32 Konstytucji, skoro analogiczne uprawnienie zostało przyznane grupie podmiotów podobnych tj. nauczycielom zatrudnionym w placówkach kształcenia ustawicznego. Warto przy tym zauważyć, iż ustawodawca uchwalając ustawę kompensacyjną nie uzasadnił powodów wyłączenia z katalogu uprawnionych tej grupy nauczycieli (argumenty za wyłączeniem nie zostały sformułowane także w uzasadnieniu projektu tej ustawy; druk sejmowy nr 1462, VI kadencja Sejmu).

W związku z powyższym projektodawca proponuje zmianę ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, polegającą na objęciu zakresem, sformułowanej na potrzeby tej ustawy, definicji pojęcia „nauczyciel” również nauczycieli zatrudnionych w placówkach kształcenia praktycznego (dodanie lit. d do art. 2 pkt 1 tej ustawy).

Mając na uwadze, iż świadczenia kompensacyjne finansowane są z budżetu państwa, projektodawca uznał, iż nowelizacja powinna wejść w życie z początkiem roku budżetowego 2017, co uwzględnia przepis o wejściu w życie ustawy (art. 2).

Projekt ustawy skutkuje obciążeniem budżetu państwa.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

<p>Tytuł projektu: Projekt ustawy o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych</p> <p>Przedstawiciel wnioskodawcy: senator Robert Mamątow</p> <p>Osoby odpowiedzialne za projekt w Biurze Legislacyjnym: Jakub Zabielski, legislator, tel. 22 694 9226 Katarzyna Majewska, ekspert ds. OSR, tel. 22 694 9259</p>	<p>Data sporządzenia 18 maja 2016 r.</p> <p>Źródło: petycja zbiorowa</p> <p>Nr druku</p>
---	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Członkowie Rady Pedagogicznej Centrum Kształcenia Praktycznego w Warszawie wnieśli petycję, w której postulują włączenie nauczycieli praktycznej nauki zawodu zatrudnionych w centrach kształcenia praktycznego do katalogu osób uprawnionych do otrzymywania świadczenia.

Świadczenia kompensacyjne mają na celu zrekomensowanie grupie zawodowej nauczycieli m.in. faktu nieobjęcia ich prawem do emerytur pomostowych, które zastąpiły prawo do wcześniejszej emerytury dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach. Z uprawnienia do wcześniejszej emerytury wszyscy nauczyciele, w tym nauczyciele zatrudnieni w centrach kształcenia praktycznego, mogli korzystać do końca 2008 r.

Prawo do świadczenia kompensacyjnego przysługuje – po spełnieniu określonych warunków – nauczycielom, wychowawcom i innym pracownikom pedagogicznym zatrudnionym w:

- a) publicznych i niepublicznych przedszkolach,
- b) szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych,
- c) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego, a także
- d) młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodkach wychowawczych dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także w ośrodkach umożliwiających dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim oraz dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami realizację odpowiednio rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, a ponadto w placówkach zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.

Prawo do powyższego świadczenia nie przysługuje natomiast nauczycielom zatrudnionym w centrach kształcenia praktycznego – co podnieśli autorzy petycji. Pominięcie w katalogu osób uprawnionych do tego świadczenia nauczycieli zatrudnionych w placówkach kształcenia praktycznego **może być uznane za dyskryminację tej grupy nauczycieli** względem nauczycieli zatrudnionych w innych placówkach oświatowych, w szczególności w placówkach kształcenia ustawicznego, które realizują analogiczne zadania oświatowe.

Celem projektowanej regulacji jest zrównanie sytuacji nauczycieli zatrudnionych w centrach kształcenia praktycznego z nauczycielami zatrudnionych w innych placówkach oświatowych objętymi świadczeniem, w tym w szczególności w placówkach kształcenia ustawicznego.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Proponowane rozwiązanie przewiduje objęcie prawem do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nauczycieli zatrudnionych w publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia praktycznego.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Ze względu na specyfikę zagadnienia porównanie z rozwiązaniami przyjętymi w innych krajach jest niecelowe.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Nauczyciele zatrudnieni w centrach kształcenia praktycznego	W 2014 r. w CKP zatrudnionych w przeliczeniu na etaty było 1 912,33	MEN	Uzyskanie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego

	nauczycieli, z których 377,88 mogłoby być uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego		
--	--	--	--

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)	
Dochody ogółem													
budżet państwa													
JST													
Wydatki ogółem													
budżet państwa													
JST													
Saldo ogółem													
budżet państwa													
JST													

Źródła finansowania	
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Projektowana ustawa spowoduje wzrost wydatków budżetu państwa związanych z wypłatą nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych.</p> <p>Z danych Ministerstwa Edukacji Narodowej – wg stanu na 2014 r. – wynika, że do nabycia świadczenia w 2017 r. uprawnionych byłoby w przeliczeniu na etaty około 550 nauczycieli zatrudnionych w centrach kształcenia praktycznego. W kolejnych latach do świadczenia byłoby uprawnionych w przeliczeniu na etaty średnio około 50 dodatkowych nauczycieli.</p> <p>Przyjmując, że przeciętna wysokość nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego wynosi 1 933 zł (stycznia 2014 r.), można szacować, że skutki finansowe z tytułu objęcia świadczeniem dodatkowej grupy nauczycieli wyniosłyby w pierwszym roku około 12 mln zł.</p>

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Projektowana regulacja będzie miała wpływ na nauczycieli zatrudnionych w centrach kształcenia praktycznego, którzy nabędą uprawnienie do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Przeciętna wartość świadczenia w styczniu 2014 r. wynosiła około 1 933 zł.</p>
--	--

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

nie dotyczy

9. Wpływ na rynek pracy

Brak bezpośredniego wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

środowisko naturalne
 sytuacja i rozwój regionalny
 inne:

demografia
 mienie państwowe

informatyzacja
 zdrowie

Omówienie wpływu	Nie dotyczy.
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego	
Przepisy projektu będą miały zastosowanie od dnia jego wejścia w życie.	
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?	
Nie dotyczy.	
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)	
Brak.	

.....

Tłoczono z polecenia Marszałka Senatu

.....